

„...aere perennius” *

† Dr. Palásti László

Ismét búcsúzni kényszerülünk valakitől, aki eddig része volt életünknek, s akinek halálával ismét szegényebbek lettünk. Alig néhány napja, hogy megpróbáljuk elhittetni magunkkal: Palásti László már csak múlt időben létezik számunkra.

Nagyon nehéz megfogalmazni, hogy kinek mit jelentett, sokkal könnyebb elmondani, kinek mit adott, hiszen mindenki ismerte a kiváló tanárt, aki a nyelvek embereket, népeket és kultúrákat áthidaló kincsét jutatta tanítványainak. Mindenki ismerte a tudós kutatót, aki fél évszázadon keresztül vizsgálta a francia–magyar kapcsolatokat. Sajnos, nagyon későn, élete utolsó pillanataiban adatott meg csak neki, hogy felhalmozott tudása ezen titkainak egy töredékébe a Történettudományi Tanszéken tanítványait is beavassa.

A szó klasszikus értelmében nem voltam tanítványa. De engem is, mint mindenkit, aki ismerte, megérintett nagyszerű egyénisége. Emberséget, türelmet, megértést, érdeklődő nyitottságot tőle tanultam a legtöbbet. Nem a L'Ordre Des Arts et Letters lovagi címe avatta igazi úriemberré, hanem valahonnan mélyen belülről fakadó végtelen türelme, szerény udvariassága. Hite az emberekben képes volt erőt adni; nem üres szavakkal, hanem minden és mindenki iránti igazi érdeklődéssel közeledett kollégáihoz és diákjaihoz egyaránt. Nagyon kevés olyan embert ismertem, amilyen ő volt. Hihetetlenül nagy tudását szelíd alázattal osztotta meg velünk, színes, derűt sugárzó egyénisége és finom humora pedig rabul ejtette környezetét. Szinte bocsánatkérő mosollyal élt közöttünk, de mosolya vonzott és megérintett mindenkit. Udvariassága megzabolázta diákjait, elnéző szeretete kölcsönös szeretetet szült. Nyugodt volt és kiegyensúlyozott, egész életvitele gondos figyelmét tükrözte.

Amíg közöttünk volt, szinte észrevenni sem engedte magát. Most, hogy elment, nagyon hiányzik. De nem is ment el igazán. Diákok nemzedékeit tette gazdagabbá azzal a tudással, amit átadott. Mindenki, aki ismerte, őriz valami kedves emléket róla. Most még hangja, gesztusai is itt őrződnek szemünkben és fülünkben. S az idő múlásával – mint minden „igazi nagyból” – legenda lesz belőle. Az elmúlás fizikai valójára tényleg igaz. De Laci bácsi mégsem megy el nyomtalanul. Olyan ember volt, aki mindvégig itt marad közöttünk.

T. Horváth Ágnes

* Horatius. Car. III, 30,1.

„Iam te premet nox fabulaeque Manes”

† Dr. Karácsonyi Béla

Egyszer –, hogy Horatiust, Karácsonyi professzor úr kedvenc költőjét idézzem –, „mindannyiunkat összeterelnek, és fordul az urna, sorsod előbb-utóbb kihull, s örök száműzetésbe éj-feketén suhan át a sajka”. Most Ő is becsukta kódexeit, kiejtette kezéből a tollat, s beszállt Charon ócska ladikjába, hogy „in aeternum exilium” vigye a bárka, de emlékén nem fog „a szárnyas idő”, velőnkbe vagyon az írva, míg élünk.

Karácsonyi Béla 1919. november 1-jén született Budapesten értelmiségi családból. Középkolai tanulmányait a legendás fasori evangélikus gimnáziumban jeles érettségivel befejezve (1937), a Pázmány Péter Tudományegyetem történelem–latin–angol szakán szerzett tanári diplomát (1942). Díjtalan könyvtáros, gyakornok majd tanársegéd volt; hogy meg tudjon élni, kitanulta a vasesztergályos szakmát, s ekkor kötelezte el magát a szociáldemokrata eszmék szolgálatára is. Sok barátja csodálta fáradhatatlan tenniakarását, a tények kényszerű szorításában még ellenfelei is elismerték következetes elvhűségét, kemény kitartását.

Középkolai tanári állást kapott 1945-ben, de az új, megváltozott körülmények között, az új értelmiségi réteg kinevelése érdekében éjt nappallá téve szervezte a szakértséges tanfolyamokat, tanított a dolgozók gimnáziumában s a munkásakadémiákon. A megalakuló Kelet-európai Tudományos Intézetben a Magyar Történelmi Osztályt bízták rá, ezt követően pedig az MTA Történettudományi Intézete Középkori Osztályát vezette. Közben folyamatosan oktatott a Budapesti Pedagógiai Főiskolán tanszékvezetőként, egyetemi jegyzeteket, tankönyveket, tanulmányokat írt. Munkásságáért 1949-ben elnyerte a Kossuth-díjat.

A Szegedi Tudományegyetem Magyar Történelmi Tanszékén 1950-ben kapott katedrát, s 1982-ig középkori magyar történelmet adott elő, latin grammatikai és irodalmi stúdiumokat vezetett. Közel egy évtizede volt már a JATE Egyetemi Könyvtárának tiszteletdíjas igazgatója, amikor kinevezték az intézmény főigazgatójává (1982). Innen vonult nyugalomba 1989 végén, de szinte utolsó pillanatáig tanított: a JATE egyetemistáinak latin nyelvet, a JGYTF hallgatóinak középkori kódex- és oklevélolvasást. Soha semmilyen feladatot vissza nem utasított, ha úgy érezte, hogy diákjainak hasznára lehet.

Mikor a sors kegyetlensége megfosztotta őt az ígéretes tehetségként induló egyetlen fiától (1982-ben), úgy hittük, visszavonul végképp. De nem így történt: úrrá lett fájdalomán s keserűségén, és tanítványai fokozott felkészítésében, segítésében élte ki atyai hajlandóságait.

Szigorú filológusi alaposág jellemezte tudományos munkájában is. Tőle – akit tanítványai egymás között csak Mesternek vagy Atyának szólítottak – tanultuk meg a források feltétlen tiszteletét és kutatási módszerként az objektív forráskritika normáit és alkalmazását.

Kedvenc kutatási témái közé tartozott a magyarországi rendiség témaköre, a középkori kelet-európai kapcsolatok kérdése, a Magyar–lengyel krónika problematikája, Szent Gellért teológiai munkássága, Janus Pannonius a költő.

Nagyműveltségű közéleti ember, országgyűlési képviselő volt, akinek Szeged is sokat köszönhetett és hallgatóiért élő, magára szerfelett sokat vállaló tanár volt a szó legnemesebb értelmében: kiváló oktatók sokasága és neves tudósok sora került ki szellemi műhelyéből.

Május 24-én ragadta Őt el szerettei köréből a zord halál. Akik ismertük, gyászoljuk benne a TUDÓST, a TANÁRT, az EMBERT. Nyugodjék békeségben.

Szegfű László